

DANĚ 2022

e-Bulletin

Komory
daňových
poradců ČR

1/2022

/ TÉMA: Daňové změny roku 2022

/ JUDIKATURA: Role správce daně při výběru metody pro výpočet nároku na odpočet DPH

/ DANĚ Z NEMOVITOSTÍ: Co nového v daních v rámci developerské činnosti

/ SPRÁVA DANÍ: Stanovení převodní ceny u finančních transakcí

Obsah

e-Bulletin Komory daňových poradců ČR / 1/2022

/ Úvodník

Ing. Matěj Nešleha 1

/ Aktuálně

Měsíc v kostce 3
Aktuálně z Finanční správy a účetnictví 16
Některé problematické aspekty financování práva stavby
(Lukáš Žáček, Daniel Fridrich) 18
Aktuálně ze zpráv CFE 19
Novinky z oblasti české a evropské regulace finančních
institucí (Ondřej Havlíček, Matěj Šarapatka) 20

/ Judikatura

Český zákon o DPH klade podmínky, které nemohou
před pravidly danými evropskou legislativou obstát
(Tomáš Brandejs) 10
Role správce daně při výběru metody pro výpočet nároku
na odpočet DPH 12
Povinnost uvádění převodů hotovosti z pokladny
na bankovní účet v daňové evidenci 13
Výpočet daně prostřednictvím pomůcek nemůže
být výlučným závěrem daňové kontroly, smí jím však být
posouzení, zda lze či nelze stanovit daň dokazováním 14
Podmínky potřebné k prolomení zásady vázanosti
správního soudu skutkovým a právním stavem,
který platil v době rozhodování správního orgánu 15

Téma vydání

/ Daňové změny roku 2022

Daňové změny roku 2022 4
Rozhovor – ministr financí Stanjura:
„Daňový systém nepotřebuje razantní změny“ 6

/ Daně z nemovitostí

Co nového v daních v rámci developerské činnosti
aneb na co by měli stavební společnosti
a majitelé nemovitostí v roce 2022 pamatovat
a dát si pozor (Petr Koubovský) 24

/ Správa daní

Stanovení převodní ceny u finančních transakcí, část II.
(Karel Brychta, Pavel Svirák, Veronika Solilová,
Michal Ištok) 30

/ Ostatní

Stručné praktikum aplikace logiky v daňověprávních
sporech (Roman Landgráf) 36
Soukromý svěřenský fond: Postup identifikace
a zdanění plnění poskytované obměšleným
(Radim Procházka) 42

/ Osobní rozvoj

„Šťastný nový rok!“ (Peter Chrenko) 46

Elektronický měsíčník

Komora daňových poradců České republiky

Kozí 4, 602 00 Brno, tel.: +420 542 422 311

IČO: 44995059

moje.kdpcr.cz

www.kdpcr.cz

e-mail: kdp@kdpcr.cz

Vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR

pod číslem E 22060

ISSN 1211-9946

Toto číslo vyšlo **5. 1. 2022**,

datum uzávěrky: **2. 1. 2022**.

Nakladatelsky a redakčně zajišťuje společnost

IMPAX, spol. s r. o.

Vedoucí redaktor: Mgr. Jaroslav Kramer

Redakce: Eliška Voplakalová, David Mařík, Sára Labajová

Články neprocházejí recenzním řízením. Články obsahují názory autorů, které se nemusí shodovat se stanovisky KDP ČR.

Udělení souhlasu: Autor poskytnutím rukopisu dává redakci souhlas s rozmnožováním, rozšiřováním a sdělováním příspěvku na webových stránkách KDP ČR, v právních informačních systémech a na internetových portálech spolupracujících s KDP ČR.

Ilustrační fotografie Shutterstock.com a Pixabay.com, není-li uvedeno jinak.

Objednávky inzerce na inzerce@impax.cz nebo tel. +420 244 404 555, +420 606 404 953.

Mediakit a další informace na www.impax.cz.

Stanovení převodní ceny u finančních transakcí, část II.

Tento příspěvek, který je druhým ze zamýšlené série článků, se zabývá problematikou převodních cen u finančních transakcí. Aktuální článek cílí na vybrané finanční transakce spojené s úrokem (tj. úvěr a zápůjčku) a související pravidla obsažená v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění dalších předpisů (dále jen zákon o daních z příjmů) – příspěvek prezentuje vybrané testy spojené s hodnocením daňové uznatelnosti úroků coby daňově účinného výdaje.

Karel Brychta

Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Ústav financí

Pavel Svirák

Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Ústav financí; daňový poradce

Veronika Solilová

Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Ústav financí; Mendelova univerzita v Brně, Provozně ekonomická fakulta, Ústav účetnictví a daní; znalkyně v oblasti převodních cen

Michal Ištok

Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Ústav financí; Univerzita Mateje Bela v Banské Bystrici, Ekonomická fakulta, Katedra financí a účetnictva

Jednou z nejfrekventovanějších finančních transakcí v českém prostředí (zejména pak u menších a středních podniků) jsou zápůjčky a úvěry, které zákon o daních z příjmů¹ souhrnně klasifikuje jako úvěrový finanční nástroj. Pojmové znaky zápůjčky² a úvěru³ jsou zakotveny v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský zákoník), přičemž jedním z nejvýznamnějších rozdílů zápůjčky oproti úvěru je to, že zápůjčka může být i bezúročná.

Ve vztahu k úvěru a zápůjčce se může vyskytovat (a vyskytuje) řada situací, jejichž daňový režim se liší (ve větší či menší míře) v závislosti na konkrétních okolnostech případu. Svůj vliv sehrává mj.:

1 Viz ustanovení § 19 odst. 1 písm. zk) zákona o daních z příjmů (jde o ustanovení spadající do části II. upravující daň z příjmů právnických osob).

2 Viz § 2390 a násl. občanského zákoníku.

3 Viz § 2395 a násl. občanského zákoníku.

- / vztah smluvních stran (např. spojené vs. nespojené osoby);
- / typ vztahu (úvěr vs. zápůjčka; bezúročná zápůjčka vs. úročná zápůjčka; vztah, který je determinován mezinárodním prvkem⁴; atd.);
- / existence specifických okolností transakce (existence záruky; měna; způsob plnění; typ sjednaného úroku atd.).

Prezentovaný příspěvek tak zákonitě nepodává, a ani nemůže, taxativní výčet všech pravidel a možností. Cílí primárně na tyto oblasti:

- a) bezúročnou zápůjčku;
- b) testy podmiňující daňovou uznatelnost hrazených úroků.

Autoři se v příspěvku zabírají především pozicí příjemce zápůjčky, event. úvěru.

1. Bezúročná zápůjčka

Bezúročná zápůjčka znamená na straně příjemce dosažení nepeněžitýho příjmu – s poskytnutou zápůjčkou se nepojí povinnost hradit úrok. Takový nepeněžitý příjem je za zákonem stanovených podmínek na straně příjemce tohoto nepeněžitýho příjmu osvobozen od zdanění. V zásadě „zrcadlové“ ustanovení pro osvobození na straně příjemce tohoto benefitu obsahuje pro fyzické osoby § 4a a pro právnické osoby § 19b zákona o daních z příjmů (pro srovnání viz Tabulka 1 dále).

Osvobození bezúplatných příjmů	
Fyzické osoby (§ 4a)	Právnické osoby (§ 19b)
§ 4a	§ 19b
Osvobození bezúplatných příjmů	Osvobození bezúplatných příjmů
Od daně z příjmů fyzických osob se osvobozuje bezúplatný příjem	(1) Od daně z příjmů právnických osob se osvobozuje bezúplatný
m) v podobě majetkového prospěchu vydlužitele při bezúročném zápůjčce, vypůjčitele při výpůjčce nebo výprosníka při výprose, pokud tyto příjmy nejsou příjmy ze závislé činnosti a pokud	...
...	d) příjem v podobě majetkového prospěchu, pokud v úhrnu příjmy z tohoto majetkového prospěchu od téže osoby nepřesáhnou ve zdaňovacím období nebo období, za které se podává daňové přiznání, částku 100 000 Kč u
4. v úhrnu příjmy z těchto majetkových prospěchů od téhož poplatníka nepřesáhnou ve zdaňovacím období částku 100 000 Kč	1. vydlužitele při bezúročném zápůjčce,
	2. vypůjčitele při výpůjčce a
	3. výprosníka při výprose.

Tab. 1: Dikce § 4a a § 19b zákona o daních z příjmů (osvobození nepeněžitýho příjmu z titulu bezúročné zápůjčky).

Zákon v tomto ohledu hovoří o úhrnu za zdaňovací období od daného subjektu.

1.1 Bezúročná zápůjčka – zaměstnanec⁵

Ustanovení § 4a zákona o daních z příjmů ustavuje výjimku (výhradu) k situaci, kdy se jedná na straně příjemce zápůjčky o příjem ze závislé činnosti. V tomto ohledu je třeba aplikovat speciální pravidlo – to je obsaženo v § 6 odst. 9 písm. v) zákona o daních z příjmů, kde se stanoví, že u zaměstnance je osvobozen: „příjem od téhož zaměstnavatele plynoucí zaměstnanci v podobě majetkového prospěchu při bezúročném zápůjčce až do úhrnné výše jistin 300 000 Kč z těchto zápůjček; majetkový prospěch z bezúročných zápůjček přesahujících výši jistin 300 000 Kč vypočtený za jednotlivé kalendářní měsíce se oceňuje podle odstavce 3° a zahrnuje do základu daně alespoň jednou za zdaňovací období, a to nejpozději při zúčtování mzdy za měsíc prosinec.“

Detailnější návod pro aplikaci shora uvedeného pravidla podává Pokyn GFŘ D-22 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Pokyn GFŘ D-22).

Z Pokynu GFŘ D-22 plynou následující standardy:

- / obvyklý úrok je úrok, který je v době sjednání zápůjčky obvykle používán peněžními ústavy v místě při poskytování obdobných produktů (úvěrů) veřejnosti;
- / výše stanovené úrokové míry má reflektovat příslušné okolnosti mající vliv na úrokovou míru (např. objem, délka splatnosti – jinými slovy parametry zápůjčky a úvěru musí být souměřitelné);
- / stanovená výše obvyklého úroku nemusí být stejná po celou dobu splácení; plátce má (je povinen) přihlédnout k výši úroku obvykle používaného v příslušném čase (musí reagovat na změny);
- / úrok se aplikuje na nesplacené zůstatky jistin, přičemž tento výpočet se provádí **nejméně jedenkrát za zdaňovací období⁶**.

V případě, že je sjednán úrok nižší, než je ten obvyklý, je zdaňitelným příjmem zaměstnance rozdíl mezi obvyklým úrokem a sjednaným nižším úrokem.

4 Daňový režim může být ovlivněn existencí smlouvy o zamezení dvojího zdanění (čl. 11 a případně další související), event. unijním právem reflektovaným v normách zákona o daních z příjmů (viz např. § 19 odst. 1 písm. zk) ve spojení s § 19 odst. 5 a souvisejícími).

5 Autoři zahrnují tuto specifickou kategorii jednak z důvodu relativně frekventovaného užití v praxi a dále s cílem poukázat na odlišná pravidla regulující tento typ transakce. Z vlastního srovnání pravidel je zřejmé, že daňové řešení je zde podstatně jednodušší ve srovnání s transakcemi mezi spojenými osobami tak, jak je definuje § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů – ty vykazují mnohem širší variantnost a komplexnost.

6 Z uvedeného ustanovení plyne, že cena je: „určená podle zákona upravujícího oceňování majetku nebo cena, kterou účtuje jiným osobám.“

7 Tento přístup je ve vztahu k zápůjčce/úvěru mezi spojenými osobami zpravidla problematický, neboť zápůjčka/úvěr se poji s řadou dalších aspektů – problémem je tedy vlastní srovnatelnost.

8 Nejpozději při zúčtování mzdy za prosinec příslušného roku.

Příklad

V roce 2020 poskytl zaměstnavatel bezúročnou zápůjčku svému zaměstnanci v celkové výši 350 000 Kč na zakoupení automobilu a dále úročenou zápůjčku ve výši 200 000 Kč se stanoveným úrokem 3%. Obvyklý roční úrok se u bank pro úvěry srovnatelných parametrů pohyboval v rozmezí 6–9 %⁹. Se splácením započne zaměstnanec až v roce 2022.

Bezúročná zápůjčka:

$(350\,000 - 300\,000^{10}) \times 0,06 = 3\,000$ Kč (nepeněžní příjem zaměstnance v roce 2021 (prosinec 2021))

Zápůjčka s úrokem nižším než tržním

$200\,000 \times (6\% - 3\%) = 6\,000$ Kč (nepeněžní příjem zaměstnance v roce 2021 (prosinec 2021))

1.2 Bezúročná zápůjčka – vybrané ostatní případy

Ve vztahu k pravidlům pro bezúročnou zápůjčku jsou relevantní i závěry z jednání Koordinačního výboru ze dne 17. 2. 2016¹¹, kde byly předkladateli předloženy mj. tyto závěry:

„5.1.4. V případě **bezúročné zápůjčky společníka do obchodní korporace či družstevníka do družstva** [zvýrazněno autory] nejde o u obchodní korporace o bezúplatný příjem, který by měl vést ke zvýšení základu daně na straně obchodní korporace či družstva.

„5.1.5. V případě **ručení společníka za obchodní korporaci a družstevníka za družstvo** [zvýrazněno autory] nevzniká

9 Ve spojitosti se stanovením úroku lze dle názoru autorů analogicky vyjít ze závěrů Nejvyššího správního soudu ČR (dále jen NSS ČR) váznoucích ke stanovení převodní ceny – tj. v případě stanovení referenční ceny na základě údajů o skutečně dosažených cenách mezi reálně existujícími nezávislými subjekty je zapotřebí vycházet z určitého intervalu a následně z tohoto intervalu pak volit tu cenu, která je pro daňový subjekt nejvýhodnější (viz např. rozsudek NSS ČR ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 8 Afs 80/2007, či rozsudek NSS ČR ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 7 Afs 74/2010).

10 Osvobozená částka bezúročně zápůjčky poskytnuté zaměstnanci.

11 Zápis z jednání Koordinačního výboru s Komorou daňových poradců ČR ze dne 17. 2. 2016 (příspěvek 452/22.04.15; uzavřen ke dni 4. 3. 2016). [online]. [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-prispevky-kv-kdp/Zapis_KV-KDP_2016-02-17.pdf.

12 Limit činí 100 000 Kč; viz výňatek z §19b zákona o daních z příjmů uvedený v příspěvku výše.

13 K podmínkám blíže viz Zápis z jednání Koordinačního výboru s Komorou daňových poradců ČR ze dne 17. 2. 2016 (příspěvek 452/22.04.15; uzavřen ke dni 4. 3. 2016). [online]. [cit. 2021-11-11]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-prispevky-kv-kdp/Zapis_KV-KDP_2016-02-17.pdf.

14 K danému viz rovněž OECD (2020). Transfer Pricing Guidance on Financial Transactions: *Inclusive Framework on BEPS Actions 4, 8, 10*. Paris: OECD. [online]. [cit. 2021-08-03]. Dostupné z: www.oecd.org/tax/beps/transfer-pricing-guidance-on-financial-transactions-inclusive-framework-on-beps-actions-4-8-10.htm.

bezúplatný příjem, který by měl vést ke zvýšení základu daně na straně obchodní korporace či družstva.“

Ze strany GŘ bylo k těmto bodům vysloveno následující stanovisko: „Souhlas se závěrem s výjimkou případů, kdy vůle společníka směřuje k poskytnutí bezúplatného plnění (viz modelový příklad): Společnost pořádá dětský den pro děti z dětského domova, přičemž by chtěla pro tyto účely najmout nafukovací skákací hrad. Nájem od třetí osoby je podmíněn složením určité zálohy, pro jejíž úhradu dočasně zapůjčí peníze společník (nepožaduje přitom úrok). Společník tuto zápůjčku provede právě za tímto účelem. Tento vztah pak již nelze hodnotit standardní optikou společník–společnost, ale vstupuje tam odlišný prvek od toho, že společník chce vybavit svou společnost zdroji, Komora daňových poradců ČR, a to prvek altruismu a vzdání se určité majetkové hodnoty (v podobě dočasné dispozice s majetkem).“

Daný závěr má přesvědčivé ratio, na které poukázali předkladatelé stanoviska: smyslem poskytnuté bezúročně zápůjčky je posílení ekonomické pozice společnosti/družstva s vidinou zvýšené výkonnosti v budoucnu.

Příklad

Společnost DEMO, s. r. o., je součástí holdingu. Její rolí je zajištění výroby. V souvislosti se zvýšením poptávky po produkci je nucena realizovat extra výdaje související s rozšířením výroby. Ty jsou částečně kryty úvěry poskytnutými bankami, částečně zápůjčkami. Společnost DEMO, s. r. o., v roce 2021 obdržela i různé typy zápůjček od spojených osob:

a) bezúročnou zápůjčku od českého společníka na 1 rok na překlenutí mimořádných investičních výdajů ve výši 1 500 000 Kč;

Zhodnocení: tato zápůjčka nepředstavuje pro společnost DEMO, s. r. o. majetkový prospěch (nepeněžní příjem z titulu nulového úroku) – viz shora uvedené závěry z Koordinačního výboru konaného 17. 2. 2016;

b) sesterská společnost poskytla rovněž bezúročnou zápůjčku na dobu 1 roku v období od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2021, a to ve výši 3 000 000 Kč; obvyklá výše úroku byla kvalifikovaně stanovena na 8%.

Zhodnocení: společnosti vzniká majetkový prospěch ve výši 240 000 Kč; což je částka, která překračuje limit stanovený pro osvobození¹²; ve smyslu závěrů uvedených ve zmíněném zápise Koordinačního výboru bude celá hodnota majetkového prospěchu položkou zvyšující základ daně (viz § 23 odst. 3 písm. a) bod 14 zákona o daních z příjmů) a zároveň i tou, o kterou si subjekt může základ daně ponížít (viz § 23 odst. 3 písm. c bod 8 zákona o daních z příjmů)¹³.

2. Úroky a podmínky jejich daňové uznatelnosti

V rámci hodnocení je kromě shora uvedených atributů dále zapotřebí brát v potaz podstatu transakce (ve smyslu určení toho, zda se skutečně jedná o úvěr/zápůjčku, či zda se nejedná svou podstatou o jiný typ transakce¹⁴). Posouzení daňového režimu a daňových souvislostí u úroků tak nemusí být nutně snadnou záležitostí. Situace ji nicméně ještě komplikovanější. Finanční transakce jsou zneužitelné v rámci agresivního daňového plánování ►►

– v průběhu času se etablovala řada testů (kritérií), které musí být naplněny pro to, aby se jednalo v případě úroků o daňově účinný náklad. Mezi tyto testy patří mj.:

- a) *Substance test a benefit test* (viz § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů);
- b) test nízké kapitalizace (viz § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů);
- c) test tržního odstupu (viz § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů);
- d) fyzická úhrada úroku (viz 24 odst. 1 písm. zi) zákona o daních z příjmů);
- e) omezení uznatelnosti nadměrných výpůjčních výdajů¹⁵ (viz § 23e a § 23f zákona o daních z příjmů).

Autoři považují za vhodné poukázat na fakt, že shora uvedený výčet není výčtem taxativním. Zákon o daních z příjmů obsahuje další omezení pro daňovou uznatelnost nákladů spojených s úroky a dalšími výdaji souvisejícími s úvěrovými finančními nástroji¹⁶.

3. Substance a benefit test

Jde standardně o testy, které jsou realizovány (nikoliv pouze a výhradně) před testováním dle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů. Náplní *substance testu* je posouzení toho, zda vskutku došlo k vlastnímu plnění (*tedy v daném případě k faktickému poskytnutí úvěru/zápůjčky*). Podstatou testu druhého je zhodnocení, zda se jedná o plnění relevantní z hlediska potřeb poplatníka (*transakce má ekonomické ratio*) a má jako taková spojitost s výkonem podnikatelské činnosti v kontextu dosažení, zajištění a udržení příjmu.

Velmi cenné vodítko k pochopení a aplikaci těchto testů podává vcelku rozsáhlá judikatura Nejvyššího správního soudu ČR (dále jen NSS ČR), která je přílehlavá i pro posuzování úroků coby daňově účinného výdaje (nákladu). NSS ČR ve svém rozsudku ze dne 2. března 2011, sp. zn. 8 Afs 19/2010, s odvoláním na své předchozí rozhodnutí uvádí: „V rozsudku ze dne 19. 2. 2009, čj. 1 Afs 132/2008-82, Nejvyšší správní soud konstatoval, že je, podstatné, aby mezi výdaji (náklady) a očekávanými příjmy existoval přímý a bezprostřední vztah (nutně však již nikoliv přímá úměra); v opačném případě se pojmově nemůže jednat o výdaje vynaložené na dosažení, udržení či zajištění příjmů. Zmíněná bezprostřední souvislost znamená, že bez vynaložení uvedených nákladů by podnikatel očekávané příjmy vůbec nezískal či ani neměl možnost získat. Nutno je tedy vždy vážit, zda faktický výdaj buď přinese příjem (zisk), nebo jej do budoucna zajistí nebo alespoň napomůže již dosažené příjmy dřívější činností daňovému subjektu udržet.“ Zdejší soud opakovaně vyslovil, že **mezi vynaloženými výdaji a podnikatelskou činností daňového subjektu musí existovat jasná vazba, přičemž neuznatelné jsou takové výdaje, které zřetelně neodpovídají ekonomicky racionálnímu (přiměřenému) chování, tj. nedávají z ekonomického hlediska smysl. Tato zcela konkrétní souvislost uplatňovaných výdajů s dosaženými příjmy musí být v daňovém řízení bezpečně prokázána daňovým subjektem** [pozn. red.: zvýrazněno autory], neboť je to on, kdo v souladu s § 31 odst. 9 daňového řádu prokazuje všechny skutečnosti, které uvedl v daňovém přiznání.“

Substance test a benefit test by měly předcházet testům (hodnocením), jejichž smyslem je určit, jaká část úroků je daňově účinná a jaká část je daňově neúčinná.

Z logiky věci je jasné, že *substance test a benefit test* (stejně jako posuzování řady dalších kritérií) by měly předcházet testům (hodnocením), jejichž smyslem je určit, jaká část úroků je daňově účinná a jaká část je daňově neúčinná. Autoři mají na mysli zejména posuzování daňové účinnosti úroků dle testu nízké kapitalizace (viz § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů) a testování dle principu tržního odstupu (viz § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů). Důvod je zřejmý. V okamžiku, kdy *substance a/nebo benefit test* svědčí pro to, že úroky nespĺňují požadavky jimi kladené, pak se v případě úroků jedná o nedaňové výdaje a nutnost aplikace testu nízké kapitalizace a testu tržního odstupu je zbytečná – jejich smyslem je určit, jaká výše úroku je daňově účinná.

15 Jedná se o jeden z nástrojů projektu OECD proti BEPS (*Base Erosion and Profit Shifting*), který byl převzat do unijního předpisu a následně i do tuzemských právních úprav členských států. Z hlediska chronologického se jedná o poslední etablované kritérium (test) daňové uznatelnosti.

16 Viz např. § 25 odst. 1 písm. zl) zákona o daních z příjmů, kde se stanoví, že daňovým nákladem nejsou: „*finanční výdaje (náklady), které plynou z úvěrového finančního nástroje, kde úrok nebo výnos nebo skutečnost, zda se finanční výdaje (náklady) stanou splatnými, závisí zcela nebo převážně na zisku dlužníka*“ nebo např. kapitalizované úroky (viz § 25 odst. 1 písm. a) a § 25 odst. 3 zákona o daních z příjmů). Další specifickým pravidlem je pravidlo obsažené v § 25 odst. 1 písm. zk) zákona o daních z příjmů, které stanoví, že daňovým výdejem (nákladem) nejsou: „*výdaje (náklady) mateřské společnosti související s držbou podílu v dceřiné společnosti. Úroky z úvěrového finančního nástroje přijaté v období šesti měsíců před nabytím tohoto podílu se považují za výdaj (náklad) přímo související s držbou podílu v dceřiné společnosti po dobu trvání této držby a po dobu, kdy podíl drží osoba, která je s osobou, která úvěrový finanční nástroj přijala, spojenou osobou, pokud poplatník neprokáže, že úvěrový finanční nástroj s držbou tohoto podílu nesouvisí.* [text zvýrazněn autory] Případně režijní (nepřímé) náklady související s držbou podílu v dceřiné společnosti se pro účely tohoto ustanovení omezují výší 5 % příjmů z podílu na zisku vyplácených dceřinou společností, pokud poplatník neprokáže, že skutečná výše těchto režijních (nepřímých) nákladů je nižší.“

Substance a benefit test je velmi úzce spjat i s otázkou hodnocení toho, zda nedošlo v konkrétním případě ke zneužití práva¹⁷.

Analogicky to platí i pro další situace, na které pamatuje např. § 25 odst. 1 písm. zl) a zk) zákona o daních z příjmů. Pokud tedy poplatník dospěje k závěru o daňové neuznatelnosti úroků pro důvody tam uvedené, zřejmě nemá smysl aplikovat potenciálně navazující testy, které mají za úkol určit rozsah daňové uznatelnosti.

4. Test nízké kapitalizace

Ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů stanoví, že daňově neúčinným výdajem jsou: „*finanční výdaje (náklady), kterými se pro účely tohoto zákona rozumí úroky z úvěrových finančních nástrojů a související výdaje (náklady), včetně výdajů (nákladů) na obstarání, zpracování úvěrů, poplatků za záruky, pokud je věřitel osobou spojenou ve vztahu k dlužníkovi (§ 23 odst. 7), a to ve výši finančních výdajů (nákladů) z částky, o kterou úhrn úvěrových finančních nástrojů od spojených osob v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje šestinásobek výše vlastního kapitálu, je-li příjemcem úvěrového finančního nástroje banka nebo pojišťovna, nebo čtyřnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrových finančních nástrojů. V případě, že podmínkou pro poskytnutí úvěrového finančního nástroje dlužníkovi věřitelem je poskytnutí přímo souvisejícího úvěru, zápůjčky nebo vkladu tomuto věřiteli osobou spojenou ve vztahu k dlužníkovi, považuje se pro účely tohoto ustanovení a vzhledem k tomuto úvěrovému finančnímu nástroji věřitel za osobu spojenou ve vztahu k dlužníkovi*“.

Relativně detailní návod a instrukce pro aplikaci předmětného ustanovení dává Pokyn GFŘ D-22 ve svém komentáři k ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) a souvisejícím zákonu o daních z příjmů¹⁸. Pokyn GFŘ D-22 podává i výčet typických výdajů souvisejících s úvěrovými nástroji, jejichž daňovou uznatelnost musí daňový subjekt posoudit.

Ustanovení § 25 odst. 3 zákona o daních z příjmů zároveň stanoví, že do úvěrových finančních nástrojů se pro účely § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů nezahrnují:

- ! úvěrové finanční nástroje, z nichž úroky jsou součástí vstupní ceny majetku¹⁹,
- ! a dále prokazatelně poskytnuté bezúročné úvěrové finanční nástroje.

Ustanovení § 25 odst. 3 zákona o daních z příjmů dále stanoví, že § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů se nevztahuje na:

- ! veřejně prospěšné poplatníky,
- ! organizátora regulovaného trhu a
- ! fyzické osoby (poplatníky uvedené v § 2 zákona o daních z příjmů).

17 Viz rozsáhlá související argumentace, která je obsažena např. v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 2. 2021, sp. zn. 10 Af 29/2019.

18 Pro stručnost na daný materiál autoři příspěvku odkazují.

19 Srov. § 25 odst. 1 písm. a) zákona o daních z příjmů.

20 Dle Pokynu GFŘ D-22.

21 Nestanoví-li zákon jinak.

Příklady

Společnost DEMOs, a. s., je podnikatelským subjektem působícím v oblasti průmyslu (výroby náhradních dílů). Její průměrný vlastní kapitál ve zdaňovacím období roku 2021 činil 500 000 Kč; průměrná výše zápůjčky dle denních stavů nesplacené výše činila 3 000 000 Kč. Celkové finanční náklady spojené s touto zápůjčkou činily 80 000 Kč.

Řešení:

! $(4 \times 500\,000,-) / 3\,000\,000,- = 0,67$; poměr je nižší než 1

! $(1 - 0,67) \times 80\,000,- = 26\,400,-$

Částka 26 400 Kč je daňově neúčinná (dojde k vyloučení z daňově účinných nákladů).

Společnost AMOs, s. r. o., působí v oblasti poradenských služeb. Její průměrný vlastní kapitál ve zdaňovacím období roku 2021 byl záporný a činil –200 000 Kč. Průměrná výše zápůjčky dle denních stavů nesplacené výše činila 500 000 Kč. Celkové finanční náklady spojené s touto zápůjčkou činily 50 000 Kč.

Řešení: veškeré finanční výdaje z přijatých úvěrových nástrojů jsou při existenci záporného vlastního kapitálu daňově neuznatelným výdajem (viz Pokyn GFŘ D-22).

Dále platí, že v případě, kdy je: „*podmínkou daňové uznatelnosti úroků z úvěrových finančních nástrojů je jejich zaplacení, hodnotí se splnění podmínek stanovených zákonem nejdříve podle § 25 odst. 1 písm. w) zákona. Pokud nelze úroky podle § 25 odst. 1 písm. w) zákona uplatnit jako daňový výdaj, nelze je uplatnit ani v případě jejich zaplacení podle § 24 odst. 2 písm. zi) zákona.*“²⁰

5. Princip tržního odstupu

Princip tržního odstupu se aplikuje „pouze“ v případě řízených transakcí – tj. v transakcích realizovaných mezi spojenými osobami. Jeho aplikace je zřejmě tím nejnáročnějším kritériem, přičemž obtížnost jeho provedení roste s počtem parametrů, které je zapotřebí v rámci stanovení převodní ceny zohlednit.

Aplikací § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů ve spojení s vybranými finančními transakcemi se budou autoři zabývat v samotných navazujících příspěvcích – jmenovitě pak úroky a cash-poolingem. Články budou cílit na vymezení standardů/pravidel dle OECD, existující praxi a postupy aplikovatelné v podmínkách ČR.

6. Úhrada úroku coby podmínky jeho daňové uznatelnosti

Podmínka úhrady coby podmínky pro daňovou uznatelnost úroku²¹ je obsažena v § 24 odst. 2 písm. zi) zákona o daních z příjmů, kde se stanoví, že daňovým výdajem jsou: „*smluvní pokuty, úroky z prodlení, poplatky z prodlení, penále a jiné sankce ze závazkových vztahů, jen pokud byly zaplacený; a dále úroky ze zápůjček a úroky z úvěrů v případě, kdy věřitelem je poplatník uvedený v § 2, který nevede účetnictví, jen pokud byly zaplacený* [zvýrazněno autory příspěvku].“

7. Vyloučení úrokových nákladů coby nedaňových – daňové dopady

Stejně jako když zákon o daních z příjmů vylučuje z daňové účinnosti výdaje (náklady) v situaci, kdy se vážou na příjmy (výnosy), které nejsou předmětem daně či jsou od daně osvobozeny²², tak zakotvuje i opačné pravidlo.

Jmenovitě ustanovení § 23 odst. 4 písm. e) zákona o daních z příjmů stanoví, že do základu daně se nezahrnují: „částky zaúčtované do příjmů (výnosů), pokud přímo souvisejí s výdaji (náklady) neuznanými jako výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, a to maximálně do výše těchto neuznaných výdajů (nákladů). Obdobně postupují poplatníci uvedení v § 2, kteří nevedou účetnictví.“

Pokud tedy nastane situace, kdy poplatník vyloučí úroky zcela či zčásti z důvodu jejich daňové neúčinnosti, lze v okamžiku existence přímo souvisejících (generovaných) příjmů (výnosů) vyloučit z daňového základu část příjmů (výnosů) spojených s daným úvěrovým finančním nástrojem. Prokázání přímé a jedinečné vazby může být nicméně velkou výzvou pro nesení důkazního břemene – půjde v řadě případů o situaci, která bude klást velké nároky z hlediska evidence a prokazování.

Dále nelze opomíjet fakt, že lze vyloučit část přímo souvisejících příjmů (výnosů) pouze do částky daňově neuznaných výdajů (nákladů).

Příklady

Společnost ARTEs, a. s., je podnikatelským subjektem působícím v oblasti zpracovatelského průmyslu (zpracování průmyslových odpadů). S ohledem na rostoucí poptávku chce zřídit další zpracovatelskou linku. V této souvislosti jí spojená osoba poskytla zápůjčku. Ta pokryla polovinu pořizovacích výdajů na nákup linky a související výdaje (náklady). Zbylá část byla kryta vlastními zdroji a účelovým úvěrem od banky.

Z titulu této zápůjčky vznikla povinnost uhradit úroky ve výši 4 000 000 Kč; ty byly skutečně uhrazeny. Částka úroků ve výši 4 000 000 Kč splňuje všechny podmínky z hlediska posouzení daňové uznatelnosti (viz testy uvedené shora) s výjimkou testu nízké kapitalizace. Tímto testem úspěšně „prošly“ úroky ve výši 3 000 000 Kč; částka úroků ve výši 1 000 000 Kč je daňově neúčinná dle § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů.

Na základě důkladné evidence a doložených propočtů a oddělené evidence je společnost schopna jednoznačně prokázat, že ve spojitosti s novou výrobní linkou vzrostly její výnosy o 800 000 Kč (nová linka je prozatím využita částečně a začala být provozována až na konci zdaňovacího období).

Řešení²³:

Díky zápůjčce byla umožněna investice. K té nicméně zápůjčka dopomohla pouze zčásti a dále je třeba brát v potaz další výdaje (náklady) spojené s investicí. Celkový nárůst výnosů díky investici je celkem 800 000; v přímé vazbě k zápůjčce je dle provedené analýzy přímo vázán nárůst ve výši 300 000 Kč.

V návaznosti na pravidlo obsažené v § 23 odst. 4 písm. e) zákona o daních z příjmů bude ze zdanitelných výnosů vyloučena částka 300 000 Kč²⁴.

Poděkování

Článek vznikl za podpory Technologické agentury ČR v rámci řešení projektu č. TL05000328 „Stanovení obvyklé ceny u finančních transakcí náhledem principu tržního odstupu“.

Informace o projektu dostupné na webové stránce:

<https://www.prevodni-ceny-ft.cz/> /

22 Viz § 25 odst. 1 písm. zi) zákona o daních z příjmů.

23 Jedná se o zjednodušený příklad k demonstrování podstaty zákonného pravidla. Tomu odpovídá i vlastní zhodnocení.

24 Ř. 140 ve formuláři daňového přiznání k dani z příjmů právnických osob.

Komoru daňových
poradců
České republiky
najdete
i na sociálních sítích

LinkedIn

a Twitter

